

РЕЗЮМЕТА НА НАУЧНИТЕ ТРУДОВЕ

на доц. д-р. Стоян Атанасов,
участник в конкурса за Професор по Литература на народите на Европа,
Америка, Африка, Азия и Австралия (Френска литература),
обявен в ДВ, № 21 от 15.03.2011 г.

Научната ми продукция може да бъде отнесена към три основни изследователски области: 1) Френска средновековна и ренесансова литература; 2) Съвременна литературна критика; 3) Съвременна френска и франкофонска литература. Ще резюмирам по-важните свои трудове във всяка от тези области. Цифровите препратки в скоби указват номера на съответния труд според номерацията в Списъка с моите публикации, който следва настоящото резюме.

1. Френска средновековна и ренесансова литература

Изследванията ми върху френския средновековен роман предлагат нов прочит на няколко от най-значителните творби от това течение: романите за Тристан и Изолда (14, 15, 18, 33, 46, 51); група романи от XIII век, чийто главен герой е Говен (3, 17, 25, 28, 45); *Роман за розата* (35, 50, 66), романите на Кретиен дьо Троя (29, 38, 64, 77). В своите конкретни интерпретации на творбите аз преразглеждам редица досегашни представи за тях, застъпвам нови гледни точки, изграждам собствени хипотези. В много случаи въз основа на тези хипотези формулирам важни естетически тенденции в средновековния роман. Такъв е случаят с книгата ми *Непознатият идол* (3), където предлагам съвършено ново цялостно тълкуване на шест рицарски романа от XIII век. Авторите на тези романи са анонимни. Критиката често е поставяла под съмнение тяхното единство, смятала е, че една творба е писана от много автори. Така са обяснявани редица противоречия в творбите. Моят подход към тях е различен. Разглеждам главния герой Говен не като психологически характер, чиито действия следват определена душевност, навици и индивидуални особености, а като *знак-загадка* на определен тип рицарски герой. Показвам, че истинският залог на творбите е в това доколко въпросният знак може да бъде разпознат от останалите персонажи. Завръзката на интригата започва с невъзможността знакът Говен да бъде правилно идентифициран. Развързката настъпва, когато персонажите научават правилата за разгадаване на знака-загадка. Читателят следва същата логика. В този смисъл той навлиза в механизмите на изграждане на романната интрига. Четенето на романите за Говен става своеобразна пропедевтика в изкуството на романа. Тези творби свидетелстват за ново литературно самосъзнание, което съм формулирал с понятийния апарат на литературната семиология.

Друга група изследвания са посветени на основни естетически явления и на няколко ключови теми: единството на художествената творба (3, 14, 15, 18, 25, 45, 51); знаковият характер на средновековната литература (3, 17, 38, 40); изобразяването на тялото (22, 24, 28, 29, 49, 50); мотивът за Другия свят (33, 36, 52, 77); връзката на модерността с традициите на средновековния роман (35, 37, 39, 42); теми и мотиви (19, 28, 35, 38, 41, 45, 46). Заслугата на тази група етюди е в „напречния разрез” на представителен корпус текстове, в синтеза на наблюденията, обобщени и положени в историята на дадена идея или естетически феномен. Така например в етюд № 35 проследявам мотива за огледалото в литературата от античността до съвременната епоха и анализирам неговото вграждане в два шедевъра: *Роман за розата* (XIII в.), смятан с основание за синтез на средновековната мисъл, и романа на Умберто Еко – образец на постмодерна творба. Етюд № 40 очертава историята на алегорията от Античността до края на Ренесанса. Заслуга на това изследване е предложения синтез, който позволява по-ясно да се очертаят линиите на еволюция на този модус на означаване, изиграл съществена роля в утвърждаването на средновековната култура. Етюди 33, 52 и 77 проследяват историята на мотива за Другия свят от неговото зараждане през Античността, неговото присъствие в християнската и келтската митология през Средновековието и неговото отмиране през Ренесанса, когато той бива „сменен” от съвременните утопии, водещи началото си от Томас Мор. Етюди 46 и 51 тълкуват повествователните функции и символизма на дървото и на тристранните връзки в повечето средновековни текстове за Тристан и Изолда. Тук съчетавам интратекстуален с интертекстуален подход, за да стигна до обобщения за отделни страни за западноевропейската средновековна култура.

Стремил съм се също така да систематизирам съвременни критически изследвания върху старата литература и да ги представя в достъпна форма пред по-широка публика като в същото време предоставям и необходимата научна информация (55, 56, 57, 64, 66, 77). В поредица от статии съм анализирал в конкретни творби изобразяването на тялото (22, 24, 28, 29, 49, 50) през Средновековието и Ренесанса. Редом с конкретните си наблюдения формулирам собствена хипотеза за телесната образност през въпросните два периода. Най-кратко казано, тя се свежда до две художествени и идеологически тенденции по отношение на тялото. 1) Образът на тялото е словесен конструкт и в този смисъл той се намира в пряка зависимост от съответния художествен жанр. По един начин изглежда тялото в куртоазната лирика, по друг – в рицарския роман, по трети – в комичните жанрове (фаблио, *Роман за Лисицата*, фарс). Въпреки голямото разнообразие, което наблюдаваме в средновековните художествени образи на тялото, всички те могат да бъдат поставени под общ знаменател по отношение на тялото като физиологическа или

биологична реалност. В средновековната литература тялото е неподвластно на природните закони. Нещо повече, явява се тяхно опровержение. 2) Ренесансът сменя радикално статута на тялото. За тази промяна свидетелстват и двамата най-големи писатели по това време Рабле и Монтен. При Рабле тялото е сложен символ, но в тази множествена символика най-ярко изпъква значението на *тялото-свят*. При всички случаи в романа на Рабле тялото е надличостна категория. Обратно, в *Опити* на Монтен наблюдаваме един съвършено нов процес на индивидуализиране на тялото. Оттук произтича и строго индивидуалният мироглед на Монтен. Общият извод, който се налага от тези изследвания е, че художественото изобразяване на тялото е съществен ключ за навлизането в една далечна култура и за нейното осмисляне.

В средновековната литература, подобно на всяка стара литература, можем да открием в зародиш тенденции, които в по-късни епохи стават доминиращи или най-малкото получават ярка видимост. От тази гледна точка съм направил опит да приложа понятието „място на памет”, въведено в историческата наука от Пиер Нора, върху средновековния роман (етюд 37). Привеждам редица примери на превръщане на събитието в място на памет, почерпени от разказите за крал Артур, се цел да покажа как рицарската литература надживява себе си и прекрачва Средновековието не само с етическия идеал за куртоазната любов, подхранващ и до днес огромен наративен масив. Тя присъства също така, макар и по-подмолно, със смислообразуващите си похвати за конструиране на места на памет в социалните практики на съвременните общества, чиито механизми на изграждане на колективна памет не рядко са продължение на средновековните.

Темата за мистификацията и фалшификата в средновековната литература и в творчеството на Умберто Еко коментирам в студия (39), чиято основна хипотеза е следната: средновековната литература често легитимира въпроса за истината и за реалността посредством тяхната противоположност – лъжата и фалшификата. В романите на Умберто Еко откриваме парадигмите за лъжата и истината, за фалшификата и автентичността като художествени средства с две основни функции – развлекателна и познавателна. Защото с игрови средства поддържа будно нашето съзнание, придава видимост на границата между действителност и художествена измислица, подлага ни на своеобразна проверка доколко като читатели сме съхранили чувството си за реалност и доколко сме жертва на халюцинации. Мистификацията и фалшификатът в средновековния роман служат на предварително зададената от догмата или от традицията истина. В романите на Умберто Еко те са пропедевтика към истина, която всеки може да търси, изхождайки от собствената си познавателна и ценностна система.

Ще спомена още няколко тематични статии, които разкриват важни страни на средновековната култура: връзката между свръхестественото и художествената измислица (28), съотношението между четене и писане в изучаването на генезиса на художествената творба (27, 110), символизма в средновековния роман (25, 45, 46, 51), който, за разлика от алегорията, отхвърля предварително зададения смисъл и изгражда нов, предполагащ индивидуално тълкуване.

Етюд 77 има характер на монография за творчеството на Кретиен дьо Троя. В пространното въведение както и в критическите бележки към *Персевал или разказ за Граала* съм направил типологично и културно-историческо представяне на артурианския роман и на мита за Граала в средновековната литература. Предлагам и собствено тълкуване на романа *Персевал*. За целта използвам постановки на видния културен антрополог Рене Жирар.

2. Съвременна литературна критика

Обвързвам работата си с филологическата наука. Без нейните постижения не бихме могли да изследваме задълбочено старите творби и култури. В същото време не бива да допускаме филологическото знание да се втвърдява в самоцелен позитивизъм. Затова се стремя да проправям мостове между филологията и различни области на съвременната хуманитаристика. Следя редица модерни мислители, на които съм посвещавал самостоятелни публикации или пък съм ги съпоставял със старата литература.

От четвърт век участвам активно в българската рецепция на трудовете на Цветан Тодоров: превел съм пет негови книги, редактирал съм превода на други шест. Писал съм десетки статии и етюди за Тодоров (8, 11, 26, 31, 32, 43, 48, 62, 63, 67, 70, 75, 76, 85, 86, 87, 88, 90, 9, 115, 118, 119, 121, 122, 125, 131, 138, 140, 142). Тяхно систематизирано обобщение и продължение предлагам в книгата си *Цветан Тодоров: аксиология на разума* (4). Това е първата самостоятелна критическа монография в България за този световноизвестен мислител и теоретик на литературата. Основният принос на книгата се съдържа в шест тематични етюда по съществени въпроси в научните трудове на Тодоров. Посредством възгледите на Тодоров за текста и за културата съм проследил (26) изследователския обрат, който настъпва в научните му възгледи от началото на 80-те години на ХХ век. Тодоров има голямата заслуга да формулира т. нар. „диалогичен принцип” в литературната критика. В свой етюд (32) систематизирам тези възгледи и извеждам теоретичните последици от тях. Продължение на тази проблематика се явява и студията за статута на критика (43). Неговата заявена, но дозирана субективност е предпоставка за прилагане на диалогичния принцип. Важно място в изследванията на Тодоров заема моралната перспектива. Парадигмата

морал/морализъм е смислово ядро, на базата на което Тодоров гради редица свои тези. На този въпрос посветих цялостна студия (48) и отделна глава от книгата (4) с амбицията да направя равносметка на моралната философия на Тодоров. Две други глави от книгата (4) анализират два аспекта от личността на Тодоров – като имигрант и като приятел. Книгата съдържа и една обзорна студия, в която проследявам панорамно цялостното творческо дело на Тодоров, както и много отделни етюди за конкретни негови книги. Винаги съм се стремял да съпоставям идеите на Тодоров с други видни представители на световната литературна мисъл с надеждата да определя научния облик на този първостепенен автор.

Дългогодишните ми занимания с трудовете на Ролан Барт имаха амбицията да представят на българската публика компетентно този оригинален критик, когото мнозина споменават, но малцина познават задълбочено (6, 7, 23, 65, 69, 89, 111, 114). Моите публикации върху Барт изтъкват възгледа му за литературата, ролята на критиката като средство за осмисляне на социалното, връзката между критическата рефлексия и художественото въображение. Бях студент на Барт и съм общувал и неформално с него. Личните си впечатления съм описал в един „портрет” на Барт (111, 114). Той, разбира се, няма никакви претенции за научност. Евентуалният му интерес следва да се търси по линия на „свидетелството”.

Женевската школа литературни критици е сред най-значимите на XX век. Имаш щастието да бъде неин възпитаник. Сп. *Литературата* посвети специален брой на Женевската школа, който бе подготвен под мое ръководство (34). В моя встъпителен текст за пръв път в България бе направена научна оценка на видните представители на тази школа (Жан Старобински, Жан Русе, Роже Драгонети и др.) и на техния принос в световното литературознание.

Считам също за приноси моите изследвания върху старата литература през погледа на модерни и постмодерни автори (27, 35, 37, 39, 40, 42). В тях съм се стремял към равнопоставена информираност и за „модерните” и за „старите”. Отчитал съм спецификата на едните и на другите с убеждението, че модерността (от която ние неизбежно подходяме към традицията) трябва да бъде ключ за осмисляне на минали творби, а не за проектиране на себе си върху тях. В етюд 42 проследявам историята на антиномичната двойка Стари-Модерни. Спорът между Стари и Модерни е трайна форма на естетическо и идеологическо обновление, системно използвана в западноевропейската традиция. Тази история е продължителна: води началото си от късната Античност, оформя се през ранното Средновековие, продължава през всички големи периоди, оставя своя отпечатък и днес.

Макар че Западът прибягва до нея от повече от петнайсет века, нейната употреба следва сравнително ограничени пътища. Те така и не стигат до Източна Европа, по-специално до България, чиято социална или

културна идентичност винаги се е позовавала по-скоро на пространствени, отколкото на времеви модели: Византия, Турция, Съветска Русия, Запада... Как да си обясним нашето разбиране за прогрес с предпочитанието към едно „другаде”, вместо към някакво „преди”? Моята работна хипотеза е, че идентичностното развитие на българското общество не приема формата на диалог със собственото си минало. То се вписва по-скоро в логиката на догонване на историческото време на други култури, с други думи, в един процес на модернизиране, което предполага стремеж към възприемане на дадена културна или социална матрица, съществуваща другаде и сега, и следователно, която не съществува тук, у нас. В този смисъл може да се каже, че идентичностният процес в България е резултат от определена политическа воля, докато дихотомията Стари-Модерни е по своя характер културно-историческа.

3. Съвременна френска и франкофонска литература

Изследванията ми в тази област са епизодични. По един или друг повод съм правил опит да осмислям писатели от Новото време или от съвременната епоха. Застъпвал съм идеята, че критерий за стойностна актуалност на съвременното творчество може да бъде и връзката му с традицията (21, 27, 60, 61, 73, 76, 107, 108, 111, 123, 128, 143).

Посветил съм немалък брой публикации на френския език в България. Те нямат строго научна стойност. Заслугата им следва да се търси в конкретната информация, която съдържат за мястото в България на френския език, на френската култура и литература. Повечето от тези публикации са предназначени за франкофонската публика в чужбина (9, 30, 67, 91, 92, 93-105, 115, 126, 140) и са писани на френски език. Надявам се те да са допринесли за по-доброто познаване на франкофонските реалности в България. Тук ще спомена само публикуването на ръководения от мен Библиографски справочник на френскоезичната книжнина, дело на български автори.

Стремил съм се също така в рецензии и статии да оценявам по достойнство трудове на свои български колеги в областта на романистиката и литературата (54, 71, 113, 117, 120, 124, 132, 133).

ПУБЛИКАЦИИ

Забележка: Библиографските единици следват обща номерация. Те са групирани в осем рубрики. Във всяка рубрика публикациите са подредени хронологично, като се започва от най-старите. Удебелените заглавия (с bold) са публикувани след получаването на научното звание „Доцент” през 1987 г. Именно с тях участвам в конкурса за „Професор”. От тях подбрах най-важните – общо 51 на брой – и ги депозирах с документацията за участие в

конкурса. Всяка от тези публикации носи номер, който съответства на номера от настоящия списък на моите публикации.

I. КНИГИ

1. *Chrestomathie de la Littérature française du Moyen âge*, Presses Universitaires de Veliko Tarnovo, 1984, 239 p.

2. *Les Enjeux sémantiques dans les romans de Gauvain du XIII-e s.*, Annuaire de l'Université de Sofia, Faculté des Lettres Classiques et Modernes, tome 87, livre 2, 1986 (хабилитационен труд).

3. *L'idole inconnue*, éd. Paradigme, Orléans, 2000, 141 p. (съдържа хабилитационния ми труд за „Доцент” плюс две нови глави и заключение).

4. *Цветан Тодоров: аксиология на разума*, изд. „Изток-Запад”, София 2011, 290 стр.

II. СЪСТАВИТЕЛСТВО И НАУЧНА РЕДАКЦИЯ

5. *Завеещанието на магарето*, изд. "Хр. Г. Данов", Пловдив, 1984, 128 стр., съставителство, предговор и редакция.

6. Ролан Барт, *Разделението на езиците*, изд. "Наука и изкуство", С., 1995, 248 стр., съставителство, предговор, превод на български.

7. *Violence et traduction*, Actes du Colloque de Melnik, Bulgarie (7-10 mai 1993), organisé par Yves Hersant et Stoyan Atanassov, Sofita, 1995, 258 pages, съставителство и редакция.

8. *Цветан Тодоров: подвижната мисъл*. (Сборник с изследвания и свидетелства в чест на Цветан Тодоров), изд. ЛИК, С., 2001, 288 стр., съставителство и редакция.

9. Библиографски указател на френскоезичната литература от български автори (1842-1995), (научен редактор и съставител), София, 2004, 403 стр.

10. *L'idée de frontière dans les littératures romanes*, Actes du Colloque international, Sofia, 25-27 février 2005 (съставителство и научна редакция), 458 pages.

11. Съставител, съвместно с Рая Кунчева и Мирослав Дачев, на *Цветан Тодоров – теоретик и хуманист*, Сборник в чест на Цветан Тодоров, Издателски център „Боян Пенев”, София, 2009 г., 314 стр.

12. Кретиен дьо Троя, *Персевал или разказ за Граала*, научна редакция и обяснителни бележки, Университетско издателство, „Св. Климент Охридски”, София, 2010 г., 713 стр.

13. *L'idée de nature dans les littératures romanes* (Сборник с доклади от международната научна конференция, проведена на 29 септември-1 октомври 2006 г. В СУ «Св. Кл. Охридски»: съставителство и научна

редакция, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, София, 2011, ISBN 978-954-07-3229-9, 507 стр. (под печат).

III. НАУЧНИ СТАТИИ И СТУДИИ

14. "Le Problème de l'unité dans le *Roman de Tristan et Iseut* de Bérout", *Annuaire de l'Université de Sofia, Faculté des Lettres Occidentales*, t. LXX, 1, 1977, pp. 129-158.

15. "La cohérence de la folie dans la *Folie* de Berne", *Philologia*, N 8-9, Sofia, 1981, pp. 66-75.

16. "Le Cycle épique de Krali Marko en Bulgarie et les chansons de geste. Le motif du défi par le poids levé", *Philologia*, N 14-15, Sofia, 1984, pp. 66-75.

17. "Gauvain: malheur du nom propre et bonheur du récit", in *Le Récit amoureux*, Ed. Champ Vallon, Paris, 1984, pp. 11-21.

18. "Les modèles narratifs dans le *Roman de Tristan* de Thomas, in *Actes du XIV-e Congrès international arthurien*, Presses Universitaires de Rennes, 1984, pp. 1-15.

19. "Идеалът за благоденствие във френските средновековни текстове за Граал и Мелюзина, Сборник от юбилейна научна сесия на ФКНФ посветена на 40-годишнината от социалистическата революция в България, СУ "Кл. Охридски", ФКНФ, София, 1985, стр. 295-302.

20. "Изповед и художествена фикция в любовната лирика на Ронсар", в *Преводите на поезията на Пиер дьо Ронсар на български език*, Юбилейна сесия, посветена на 400-годишнината от смъртта на Ронсар, Съюз на преводачите в България, София, 1987, стр. 15-23.

21. "Ferron funéraire", in *Etudes littéraires*, vol. 23, N 3, 1990-1991, Presses universitaires de l'Université Laval, Québec, pp. 9-20.

22. "Le corps dans l'oeuvre de Foucault - le Moyen Age et au-delà", in *Michel Foucault, Les jeux de la vérité et du pouvoir*, Presses universitaires de Nancy, 1994, pp. 199-209.

22а. "Бележки върху тялото във френската средновековна и ренесансовалитература през погледа на Мишел Фуко, сп. *Литературна мисъл*, N 5, 1993, стр. 47-56.

23. "Barthes en bulgare ou la violence ambiguë, in *Violence et traduction*, Actes du Colloque de Melnik, 7-10 mai, 1993, Ed. Sofita, Sofia, 1995 pp. 245-258.

24. "Montaigne: le corps en librairie et le corps en voyage", in *Montaigne: Espace, voyage, écriture*, Actes du Congrès international de Thessalonique, 23-25 septembre 1992, Ed. Honoré Champion, Paris, 1995, pp. 137-144.

25. "La 'conjointure' dans la *Vengeance de Raguidel*", in *Le Moyen Age dans la modernité, Mélanges offerts à Roger Dragonetti*, Ed. H. Champion, Paris, 1996 pp. 49-63.

26. "Цветан Тодоров за текста и културата", сп. *Литературна мисъл*, 1995-1996, N 1, стр. 38-48.

27. "Писателят като читател (Монтен, Флобер, Пруст)", в *Анархистът законодател. Сборник изследвания в чест на 60-годишнината на проф. Никола Георгиев*, Университетско издателство "Св. Кл. Охридски", С., 1997, стр. 105-119.

28. "Le corps mis en morceaux dans *L'Atre périlleux: illusion, sorcellerie, magie*", in: *Magie et illusion au Moyen âge*, SENEFIANCE, CUER MA, Université de Provence, 1999, pp. 11-19.

28 а. „Разкъсаното тяло в *Опасната гробница*. Илюзия, урочасване, магия”, Юбилеен сборник в чест на 60-тата годишнина на Проф. Д-р Кирил Топалов, Университетско издателство „Св. Кл. Охридски”, 2003, с. 409-415.

29. "Phénoménologie du corps dans le *Perceval ou le Conte du Graal* de Chrétien de Troyes", in *Renaissance Refractions, Essayes in Honour of Alexander Shurbanov*, St Kliment Ohridski University Press, Sofia, 2001, pp. 240-253.

30. "Les Lettres françaises en Bulgarie", *Divinatio, studia cultorologica series*, éd. Maison des Sciences de l'Homme et de la Société, volume 13, Spring-Summer 2001, pp.257-268.

31. "Пътят и погледът на Цветан Тодоров", в *Цветан Тодоров: подвижната мисъл*, ЛИК, С. 2001, с. 17-36.

32. "Диалогичното аз на кръстопътя на културите и литературите", в *Цветан Тодоров: подвижната мисъл*, ЛИК, С., 2001, с. 191-208.

32а. "Tzvetan Todorov ou le moi dialogique au carrefour des cultures", in *Филолошки преглед (Revue de philologie)*, Faculté de Philologie, Belgrade, 2006, XXXIII 2006 2, pp. 33-47.

32b. *Signes, Discours et Sociétés* [en ligne], 3. Perspectives croisées sur le dialogue, 24 juillet 2009. Disponible sur Internet : <http://www.revue-signes.infodocument.php?id=1173>. ISSN 1308-8378.

32с. « Todorov o l'io dialogico al crocevia delle culture », in *Elites*, rivista trimestriale, 4/2005, Rubbettino Editore, Soveria Mannelli, pp. 74-86.

33. "L'Autre Monde comme une scène de quiproquo", in *Le Monde et l'Autre Monde*, Actes du Colloque Arthurien international, Rennes 8-9 mars 2001, éd. Paradigme, Orléans, coll. Medievalia, pp. 15-35.

33а "Мотивът за Другия свят в рицарския роман като сцена на кипрокво", *Да отгледаш смисъла*, Сборник в чест на Радосвет Коларов, Издателски център "Боян Пенев", София, 2004, стр. 411-425.

34. "Уроците на Женевската школа", сп. *Литературата*, Издание за литературна история и теория на Университетското Вазово общество, N 14-15, 2002, София, с. 5-18.

35. "Огледалният свят на Умберто Еко". Един паралелен прочит на *Името на розата* и *Роман за Розата*, в *Ars inveniendi*, Изследвания в чест на проф. Ивайло Знеполски Университетско издателство "Св. Кл. Охридски", С., 2002, стр. 36-67.

35а. « Miroirs aux roses. Du Nom de la Rose au Roman de la rose », in *Miroirs et jeux de miroirs dans la littérature médiévale*, Rennes, Presses Universitaires de Rennes, 2003. pp. 79-104

36. Des deux côtés de l'utopie. A propos d'*Utopie et désenchantement* de Claudio Magris, *Divinatio. Studia culturologica series*, N 17, 2003, Maison des Sciences de l'homme et de la Société, Sofia, pp. 231-242.

37. „Събитие и колективна памет в средновековния рицарски роман”, Сборник с доклади от конференцията *Места на памет и конструиране на настоящето*, София, изд. Дом на науките за човека и обществото”, 2004, с. 107-124, ISBN 954-9567-18-4.

38. « Fonctions communicatives de l'objet dans la littérature arthurienne », in *Communication verbale et paraverbale*, Presses Uiversitaires « Sveti Kliment Ohridski », Sofia, 2005, pp. 277-296, ISBN 954-07-2138-5.

39. „Литературни мистификации и фалшификат в средновековния и постмодерния роман”, в *Около Умберто Еко. Семиотика и идентичност*, изд. Дом на науките за човека и обществото, София, 2005, с. 167-192, ISBN 954-9567-22-2.

40. „В светлата гора на алегорията”, in *Vox litterarum*, *Култура, комуникация, критика*, № 4, 2005, с. 6-22, ISSN 1312-2207.

40а. “In the lucent forest of allegory” in *Words and images. Iconicity of the text*, издателски център „Боян Пенев”, София, 2008, p. 125-148.

41. «Relativisme et frontières dans le *Journal de voyage de Montaigne* », in *L'Idée de frontière dans les littératures romanes*, Actes du Colloque international, Sofia, 25-27 février 2005, Presses universitaires de Sofia « Saint Clément d'Ohrid », Sofia, 2007, pp. 94-107.

42. « Les Anciens et les Modernes : un horizon identitaire », *Divinatio*, N° 27, 2008, p. 255-268.

42а. „Старите и модерните – един идентичностен хоризонт”, *Литературна мисъл*, 2, 2008, с. 59-71.

43. „Раждането на субективността и нейните граници в критическите изследвания на Цветан Тодоров”, в *Цветан Тодоров – теоретик и хуманист*, Сборник в чест на Цветан Тодоров, Издателски център „Боян Пенев”, София, 2009, с. 21-40.

44а. « La naissance de la subjectivité et de ses limites dans les études critiques de Tzvetan Todorov », *Divinatio*, N° 29, 2009, p. 127-153.

45. « Le manteau et le cor : deux signes forts de la „conjointure” dans la *Vengeance Raguidel*, in *Cornes et plumes dans la littérature médiévale, Attributs, signes et emblèmes*, Presses universitaires de Rennes, collection « Interférences », 2010, p. 382-390.

46. « Arbres complices dans les récits de Tristan et Iseut », in *L'Arbre au Moyen Age*, Presses Universitaires de Paris-Sorbonne, Paris, 2010, pp. 105-125.

47. « Présence de la littérature française en Bulgarie », in *Actes de la Biennale de la Langue française*, Sofia, 20.10-1.11.2009, publiés sur <http://www.biennale-lf.org/les-actes-de-la-xxiie-biennale.html>

48. « Tzvetan Todorov : la morale contre le moralisme », *Филолошки преглед*, Revue de philologie, XXXVII 2010 2, Belgrade, 2010, p. 33-51.

49. « La nature humaine selon Montaigne. Le rapport corps/âme », in *L'idée de nature dans les littératures romanes*, Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“, София, 2011, стр. 86-114. (Под печат.)

50. „Тяло за показ, тяло за продан в *Роман за розата*” в: *Паусий Христов Една кариера в служба на словото. Сборник, посветен на проф. дфн. Паусий Христов Велико Търново*, Издателство "Фабер", 2011 г., стр. 175-191.

51. « La triade, la trinité et le triangle dans les plus anciens récits français de Tristan et Iseut », in *Les relations triangulaires* (Сборник с доклади от международната конференция, 25-26 октомври 2008 г.) (Под печат.)

52. „Другите светове на Средновековието”, в *Сборник в чест на проф. Цочо Бояджиев по случай неговата 60 годишнина* (под печат).

IV. ПРЕДГОВОРИ И ВСТЪПИТЕЛНИ СТУДИИ

53. "Легендата за Тристан и Изолда, в *Тристан и Изолда*, легенда, пресъздадена от Гюнтер де Бройн по Готфрид фон Страсбург, изд. Отечество, С., 1983 стр. 5-7.

54. Préface a *Etudes d'Histoire de la Littérature française (XVIII-XX s.)* de Christo Todorov, Presses Universitaires de Sofia, Sofia, 1987, pp. 5-15.

55. "Ларошфуко, Лафонтен, Лабрюйер, в *Ларошфуко, Максими и размисли, Жан дьо Лафонтен, Басни, Жан дьо Лабрюйер, Характери*, изд-Народна култура, С. 1983, стр. 7-21.

56. "Смях от средновековието, в *Завещанието на магарето*, изд. Хр. Г. Данов, Пловдив, 1984, стр. 5-12.

57. "Романът за Тристан и Изолда", в *Романът за Тристан и Изолда*, възобновен от Жозеф Бедие, изд. Народна култура, С., 1985, стр. 5-15.

58. "Когато покривите стават прозорци", в *Льосаж, Куция дявол*, изд. Хр. Г. Данов, Пловдив, 1985, стр. 5-12.

59. "Мелюзина земна и небесна", в *Жан д'Арас, Фейта Мелюзина*, изд. Отечество, С., 1987, стр. 137-141 (Послеслов).

60. "Спомените на Леонар", в *Леонар, Спомени на един обикновен човек от времето на Мария-Антоанета*, изд. Наука и Изкуство, С., 1990, стр. 3-22. 9.

61. "Епистоларният Пруст", в Марсел Пруст, *Огледало на самотата*, изд. Народна култура, С., 1990, стр. 5-17.

62. "Откриването на Америка и преоткриването на хуманизма", в Цветан Тодоров, *Завладяването на Америка. Въпросът за другия*, Университетско издателство "Св. Кл. Охридски", С, 1992, стр. I-XII.

62 а) „Откриването на Америка и преоткриването на хуманизма”, нов разширен вариант към второто допълнено издание на *Завладяването на Америка. Въпросът за другия*, изд. Изток-Запад, София, 2010, стр. 7-22.

63. Предговор към книгата на Цветан Тодоров *На предела*, изд. Народна култура, С., 1994, стр 5-9.

64. "Новаторство и традиция в *Клижес*", в Кретиен дьо Троя, *Клижес*, изд. Колибри, С., 1995, стр. 5-20.

65. "Почеркът на Барт", в Ролан Барт, *Разделението на езиците*, изд. Наука и Изкуство, С., 1995, стр. 5-17.

66. "Ерос в розата", в Гийом дьо Лорис и Жан дьо Мьон, *Роман за Розата*, изд. Народна Култура, С., 1997, стр. 5-30.

67. Разговор с Цветан Тодоров: послеслов към българския превод на *Дълг и наслада*, изд. „ЛИК”, София, 2003, с. 354-358.

68. Предговор, *Библиографски указател на френскоезичната литература от български автори (1842-1995)*, София, 2004, стр. 7-8.

69. "Ролан Барт – класик на модерността", предговор към Ролан Барт, *Нулева степен на почерка и Митологии*, София, изд. "Колибри", 2004, с. 5-17.

70. „Цветан Тодоров и завръщането на хуманизма”, предговор към книгата на Цв. Тодоров *Несъвършената градина*, изд. Нов български университет, София, 2004, с. 7-9, ISBN 954-535-383-6.

71. « Christo Todorov – le professeur, l’ami », in *La théorie opérative et les études littéraires et linguistiques*, à la mémoire de Christo Todorov, Presses Universitaires « Saints Cyrille et Méthode », Veliko Tirnovo, 2005, p. 7-11, ISBN 954-524-468-2.

72. « Frontières », Préface aux Actes du Colloque international, Sofia, 25-27 février 2005, *L’Idée de frontière dans les littératures romanes*, Sofia, 25-27 février 2005, Presses universitaires de Sofia « Saint Clément d’Ohrid », Sofia, 2007, p. 9-12.

73. „Съвместен живот и самостоятелно творчество”, предговор към книгата на Нанси Хюстън *Дневник на сътворението*, изд. „Колибри”, София, 2008, с. 5-14, ISBN 978-529-584-3; публикуван със съкращения и в *Монд дипломатик*, октомври 2008, с. 28.

74. « La vie est une conte. L’univers de Dimitar Tomov », préface au recueil de contes de Dimitar Tomov *Les séismes de l’amour*, Sofia, « Best seller bulgare », 2009, p. 7-19.

75. „Подвижните пясъци на цивилизацията и варварството”, предговор към книгата на Цветан Тодоров *Страхът от варварите*, изд. „Изток-Запад”, С., 2009, ISBN 978-954-321-598-0, с. 7-14.

76. „За красотата, за аболута и за живота тук на земята”, предговор към книгата на Цветан Тодоров *Красотата ще спаси света*. Уайлд, Рилке, Цветаева, Университетско издателство „Св. Кл. Охридски”, изд. „Парадокс”, София, 2010, с. 7-28. ISBN 978-954-07-3105-6.

77. Въведение към романа на Кретиен дьо Троя, *Персевал или разказ за Граала*, Университетско издателство, „Св. Климент Охридски”, София, 2010 г., с. 5-78.

78. Avant-propos. Предисловие към *L'idée de nature dans les littératures romanes* (Сборник с доклади от международната научна конференция, проведена на 29 септември-1 октомври 2006 г. В СУ «Св. Кл. Охридски»: съставителство и научна редакция, Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, София, 2001, ISBN 978-954-07-, стр 9-11 (под печат).

V. СТАТИИ И РЕЦЕНЗИИ В СПЕЦИАЛИЗИРАНА ПЕРИОДИКА

79. "Относно превода на *Философски речник* на Волтер" в. *Народна култура*, N 17, 29 април 1983.

80. "Марсел Пруст в търсене на изгубеното време", в. *АБВ*, 25 октомври 1983.

81. "По повод на една несъстояла се среща с Волтер", сп. *Философска мисъл*, N 10, 1983.

82. "Веселата измама", в. *АБВ*, 11 декември 1984.

83. "Между местния колорит и модернизма. Бележки за квебекската литература", в. *АБВ*, 16 юни 1987.

84. "Шарл дьо Монтескьо и *Духът на законите*", в. *Народна култура*, 10 март 1989.

85. "Цветан Тодоров. Литературата като начин на употреба на Ние и Другите", в *Литературен вестник*, 3-16 август 1990.

86. "Цветан Тодоров – *Ние и другите*, сп. *Критика и хуманизъм*, N 2, 1991, стр. 129-133.

87. "Лагери и морал", рецензия за книгата на Цветан Тодоров *На предела*, в. *Литературен вестник*, 17 юни 1991.

88. "Цветан Тодоров: от чистата литература до хуманизма", сп. *Фантастика*, N 4, 1991.

89. "Погледът на Барт", сп. *Философия*, N 5/1, 1992.

90. "Разказът за завладяването на Америка", в. *Отечествен вестник*, 18 февруари 1992.

91. "Три щрихи от портрета на изследователя Цветан Тодоров" в *Начало*, 10-17 февруари 1993.

92. "Enseigner le français dans le contexte européen", in *Foreign language teaching*, 1, 1993, Sofia.

93. "La langue française en Bulgarie", in *L'Univers du Français*, Bulletin trimestriel de la Fédération Internationale des professeurs de Français, mars, 1993.

94. "Bulgarie" in *L'Année Francophone Internationale*, Paris-Montréal, 1995.

95. "Bulgarie" in *L'Année Francophone Internationale*, Paris-Montréal, 1996.

96. "Bulgarie" in *L'Année Francophone Internationale*, Paris-Montréal, 1997.

97. "Bulgarie" in *L'Année Francophone Internationale*, Paris-Montréal, 1998.

98. "Bulgarie" in *L'Année Francophone Internationale*, Paris-Montréal, 1999.

99. "Bulgarie" in *L'Année Francophone Internationale*, Paris-Montréal, 2000.

100. "Bulgarie" in *L'Année Francophone Internationale*, Paris-Montréal, 2001.

101. "Bulgarie" in *L'Année Francophone Internationale*, Paris-Montréal, 2002.

102. "Bulgarie" in *L'Année Francophone Internationale*, Paris-Montréal, 2003.

103. "Expliquer la Littérature", in *Fréquences Francophones* (Bulletin trimestriel de l'Association des Professeurs de Français en Bulgarie), N 3, 1995.

104. "La place de la littérature dans l'enseignement du français", in *Fréquences Francophones*, N 2-3, 1996.

105. "L'enseignement du et en français, une stratégie du multilinguisme, in: *Fréquences Francophones*, N° 1, 1997.

106. "Une Histoire de la langue française", compte rendu d'*Introduction à l'histoire de la langue française* par Michèle Perret, in: *Fréquences Francophones*, N° 1-2, 1998.

107. "Селин: велик писател и нещастен тип", в. *Култура*, 17 май 1996.

108. "Интелектуалецът като културен метис", в. *Култура*, N 48, 29.11.1996.

109. "ВАК: неподвижната мисъл, в. *Култура*, N 3, 17.01.1997.

110. "Mettre en récit l'histoire de la lecture. A propos d'*Une histoire de la lecture* d'Alberto Manguel", in: *Divinatio, Studia culturologica series*, vol. 9, 1999, pp. 137-146.

111. "Ролан Барт", сп. *Литературата*, N 8, София, 1998, стр. 128-133.

112. "Имигрантът като френски писател", в. *Литературен вестник*, № 34, 28.10-3.11.1998.

113. « Notes de lecture », рецензии за две учебни помагала: 1) Vessela Guénova, *Le résumé*, изд. ЛИК, София, 1999; 2) Rennie Yotova, *Le commentaire composé*, изд. ЛИК, София, 1999, in *Fréquences francophones*, N° 1-2, 2000, p. 37-40.

114. "Моят професор Ролан Барт", в. *Литературен форум*, бр. 24, 19.06-25.06.2001.

115. "Двайсетият век през погледа на Цветан Тодоров", в *Studium*, двумесечник за висше образование, бр. 1, януари-февруари 2001 г., с. 25-29. "Le XX-e siècle vu par Tzvetan Todorov", compte rendu du livre de Tzvetan Todorov, *Mémoire du mal, tentation du bien. Enquête sur le siècle*, éd. R Laffont, Paris, 2000, in *Divinatio*, vol. 13, Spring-Summer 2001, MSHS, Sofia, pp. 275-282; *Fréquences Francophones*, Revue semestrielle de l'Association des Professeurs de Français en Bulgarie, Sofia, N 1-2, 2001, p. 17-20.

116. *Aléas francophones bulgares*, in *Cahiers Francophones d'Europe Centrale et Orientale*, Pecs, 2001, pp. 15-20.

117. *Français. Langue et Littérature. Pour les classes de XI-ème et de XII-ème*, en deux volumes, par Vessela Antonova et Miriana Yanakieva, Sofia, éditions Colibri, 2002, in *Fréquences Francophones*, Sofia, 1-2, 2002, p. 24-25.

118. "L'itinéraire intellectuel de Tzvetan Todorov, (a propos de *Devoirs et Delices*), in *Fréquences Francophones*, Sofia, 1-2, 2002, p. 26-30.

119. "L'autobiographie intellectuelle de Tzvetan Todorov", in *Divinatio*, Sofia, MSHS, N 17, 2003, p. 243-250.

120. *In memoriam (за Ангелина Терзиева)* in *Fréquences Francophones*, Sofia, 1-2, 2002, p. 30.

121. "Цветан Тодоров за себе си", сп. *Литературата*, N 14-15, 2002, София, с. 258-260.

122. "В търсене на хармонията" (последпис), сп. *Факел*, София, 5-6, 2002, с. 159.

123. *Utopie et désenchantement*, Claudio Magris, Gallimard, 2001 (compte rendu), in *Fréquences Francophones*, N 1, 2003, p. 39-42.

124. *La Rose des Balkans, Histoire de la Bulgarie des origines a nos jours*, par Ivan Ptchev, éditions Colibri, Sofia, 2002, p. 43-44.

125. "Хегемония и идентичност" (рецензия за книгата на Цветан Тодоров *Новият световен безпорядък. Размисли на един европеец*, София, изд. "Изток-Запад", 2003), в. *Култура*, № 38 от 16 октомври 2003.

125а. « Hégémonie américaine et identité européenne », à propos du livre de Tzvetan Todorov *Le Nouveau désordre mondial* (Paris, Robert Laffont, 2003), *Divinatio*, Studia culturologica series, N 19, 2004, p. 227-232.

126. « Bulgarie », *L'Année francophone internationale*, N° 13, CIDEF-AFI, Québec, 2004, pp. 78-79.

127. « Bulgarie : 10 ans de Francophonie », *Nouvelles de Flandre*, N° 27, mars-avril 2004, Bruxelles, p. 11-12.

128. « Penser le temps avec François Hartog », compte rendu du livre de François Hartog *Régimes d'historicité. Présentisme et expérience du temps*, in *Divinatio* N° 21, Spring-Summer, 2005, pp. 205-212.

129а. „Да мислим с времето”, рецензия за книгата на Франсоа Артог *Режими на историчност*, София, изд. „Нов български университет”, 2007, в *Монд дипломатик*, януари, 2008, с. 30-31; сп. *Социологически проблеми*, 2007, № 3-4, стр. 471- 477.

130. « L'Europe culturelle de demain », compte rendu du livre de Pierre Judet de la Combe et de Heinz Wismann *L'Avenir des langues. Repenser les humanités*, in *Divinatio*, N° 21, 2005, pp. 213-220.

131. „Цветан Тодоров за измеренията на абсолюта” рецензия за книгата на Цв. Тодоров „Авантюристите на абсолюта”, *Монд дипломатик*, февруари 2006, с. 29.

131а. « Tzvetan Todorov : L'Absolu et la condition humaine », à propos des *Aventuriers de l'absolu*, *Divinatio*, MSHS, Sofia, volume 32, spring-summer 2006, pp. 181-185 ; *Fréquences francophones*, N° 7, 2006, pp. 68-70.

132. „Един пионерен роман в българската литература”, по повод на *Амазонката на Варое* от Боян Биолчев, в. *Монд дипломатик*, март 2006, с. 28.

133. „За неантагонистичното мислене”, по повод на *Отделно и заедно* от Богдан Богданов, в. *Монд дипломатик*, юни 2006, с. 30.

134. „Нещата от живота през погледа на Боян Биолчев”, по повод на *Белег* от Боян Биолчев, в. *Монд дипломатик*, юли 2006 г., с. 30.

135. „Димитър Томов – разказвач на българското”, рецензия на книгата *Пътища* от Димитър Томов, в *Монд дипломатик*, август 2006, с. 30.

136. „Загадката Търнър”, по повод книгата на Пиер Рув-Увалиев, *Търнър. Структурен разраз*, в *Монд дипломатик*, декември 2006, с. 27.

137. „Биолчев е Рабле, Сервантес и Хашек”, в. *Поглед*, № 4, 2007, с. 29.

138. „Загриженост за литературата”, по повод на книгата на Цветан Тодоров *Застрашената литература*, в. *Монд дипломатик*, февруари, 2007 г., с. 30.

139. „Как Балканите говорят за себе си”, в. *Монд дипломатик*, октомври 2007 г., с. 31.

140. „Европейската идентичност и преподаването на литература”, в *Монд дипломатик*, април 2008, с. 29.

141. *In memoriam* : Michel Tétu (1938-2008), in *Fréquences francophones*, N° 10/2008, p. 27.

142. „Подвижните пясъци на цивилизацията и варварството”, в. *Монд дипломатик*, декември 2008, с. 30-31.

142а. « Les sables mouvants de la civilisation et de la barbarie » (à propos de *La peur des barbares* de Tzvetan Todorov), *Divinatio*, N° 29, 2009, p. 221-225.

143. „Библия на модерността. Човекът без качества на Роберт Музил”, в *Монд дипломатик*, май 2009, с. 30-31.

VI. КНИГИ, ПРЕВЕДЕНИ ОТ ФРЕНСКИ ЕЗИК

144. *Характери*, Жан дьо Лабрюйер, изд. "Г. Бакалов", Варна, 1976, 437 стр.

145. *Философски речник*, Волтер, изд. "Г. Бакалов", Варна, 1982, 391 стр.

146. *Естетика и литература*, Пол Лафарг, изд. "Наука и изкуство", С., 1988, 264 стр.

147. *Речи на Дантон*, в *Мирабо, Дантон, Марат. Оратори на Великата френска революция*, изд. "Наука и изкуство", С., 1989, 353 стр.

148. *Завладяването на Америка. Въпросът за другия*, Цветан Тодоров, Университетско издателство "Св. Климент Охридски", С., 1992, 248 стр.

148а) *Завладяването на Америка. Въпросът за другия*, Цветан Тодоров, второ допълнено издание, изд. «Изток-Запад», София, 2010, 323 стр.

149. *Разделението на езиците*, Ролан Барт, изд. "Наука и изкуство", С., 1995, 246 стр.

150. *Злоупотребите с паметта*, Цветан Тодоров, сп. *Летература*, С., N 12, 1996.

151. *На чужда земя*, Цветан Тодоров, изд. "Отворено общество", С., 1998, 260 стр.

152. *Памет за злото, изкушение на доброто*, Цветан Тодоров, изд. "ЛИК", С., 2002, 381 стр.

153. *Около Жак Дерида. Чудовищният дискурс*, София, Дом на науките за човека и обществото, 2002, 447 стр.

154. *Новият световен безпорядък. Размисли на един европейец*, Цветан Тодоров, София, изд. Изток-Запад, 2003, 108 стр.

155. *Места на памет, От Републиката до нацията*, под ръководството на Пиер Нора, т. I, София, 2004, 598 с., ISBN 954-9567-15-X ; т. II, *От архива до емблемата*, София, 2005, 436 стр., ISBN 954-9567-21-4, изд. Дом на науките за човека и обществото.

VII. КНИГИ, ПРЕВЕДЕНИ НА ФРЕНСКИ ЕЗИК

156. *Anthologie du rire bulgare*, Paris, UNESCO, 2000, 406 pages.

157. От 1997 г., множество преводи на френски за списание *Dinatio*, изд. Дом на Науките за човека и обществото, София, шестмесечно издание.

158. *Penser la transition*, sous la direction d'Ivaylo Znepolski etc., St. Kliment Ohridski University of Sofia Press, Sofia, 2002, 431 pages, ISBN, 954-07-1742-6.

159. *Les séismes de l'amour*, Dimitar Tomov, « Best seller bulgare–Musée national du livre et de l'édition bulgares », Sofia 2005, 76 pages, ISBN 954-463-005-8.

159a) *Les séismes de l'amour*, Dimitar Tomov, « Best seller bulgare–Musée national du livre et de l'édition bulgares », Sofia 2009, nouvelle édition augmentée, 208 pages, ISBN 978-954-463-117-8.

160. *L'Amazone de Varoe*, Boyan Bioltchev, éditions Anabet, coll. « Contre-emploi », Paris, 2008, ISBN 9782352660279, 331 pages.

161. *Divinatio*, N° 27, 2008, 291 pages.

162. *Le politiquement correct: les limites du tolérable et de l'intolérable*, Fakel, Sofia, 2010, 80 pages.

163. *Les sciences politiques en Bulgarie*, Sofia, Presses de la Nouvelle Université bulgare, 2010, 291 pages.

VIII. ЕЗИКОВ РЕДАКТОР НА ПРЕВОДНИ КНИГИ

164. Монтен, *Opumi*, т. 2, изд. Наука и изкуство, С., 1975, 802 стр.

165. Монтен, *Opumi*, т. 3, изд. Наука и изкуство, С., 1976, 495 стр.

166. Монтеско, *За духа на законите*, Наука и изкуство, С. 1984. 1 000 стр.

167. Пруст, Марсел, *По следите на изгубеното време*, т. 2, изд. Народна култура, С., 1984, 517 стр.

168. *Песен за Роланд*, изд. Народна култура, С., 1985, 180 стр.

169. Турние, Мишел, *Петкан или Чистилището на Пасифика*, Варна, „Георги Бакалов“, 1985, 215 стр.

170. Паскал, Блез, *Мисли*, изд. Наука и изкуство, С., 1987, 388 стр.

171. Леви-Строс, Клод, *Ревнивата грънчарка*, „Наука и изкуство“, София, 1994, 223 стр.

172. Тодоров, Цветан, *Живот с другите*, изд. Наука и изкуство, С., 1998, 171 стр.

173. Тодоров, Цветан, *Дълг и наслада*, изд. „Лик“, С., 2003, 362 стр.

11. Барт, Ролан, *Нулева степен на почерка, Митологии*, изд. Колибри, С., 2004, 343 стр.

174. Тодоров, Цветан, *Несъвършената градина*, изд. „Нов български университет“, С., 2004, 311 стр.

175. Понсен, Етиен дьо, *27 ключа за Договора от Лисабон*, изд. Колибри, С., 2008, 253 стр.
176. Гадие, Жан-Ив, *Марсел Пруст*, изд. Рива, С., 2008, 791 стр.
177. Вейл, Симон, *Един живот*, Университетско издателство „Св. Кл. Охридски”, С., 2008, 341 стр.
178. Хюстън, Нанси, *Дневник на сътровението*, изд. Колибри, С., 2008, 277 стр.
179. Серж Алими, *Новите кучета пазачи*, изд. „Монд дипломатик”, София, 2008, 141 стр.
180. Тодоров, Цветан, *Страхът от Варварите*, изд. „Изток-Запад”, С., 2009, 298 стр.
181. Тодоров, Цветан, *Духът на Просвещението*, Университетско издателство „Св. Кл. Охридски”, С., 2009, 126 стр.
182. Цветан Тодоров *Красотата ще спаси света. Уайлд, Рилке, Цветаева*, Университетско издателство „Св. Кл. Охридски”, изд. „Парадокс”, София, 2010, ISBN 978-954-07-3105-6, 238 стр.
183. Езиков редактор (от октомври 2005 до октомври 2009 г.) на българското месечно издание на вестник *Монд дипломатик*.
184. Езиков и научен редактор на българското издание на *Речник по естетика и философия на изкуството*, изд. Рива, София, 2011 г. (под печат.)